

آداب السفر وأحكامه (للجمعية)

**LADUBBAN TAFIYA DA HUKUNCE-
HUKUNCENTA**

LADUBBAN TAFIYA DA HUKUNCE- HUKUNCENTA

Dukkanin godiya ta tabbata ga Allah Ubangijin talikai, tsira da aminci su tabbata ga Annabimmu Muhammad da alayansa da sahabbansa baki daya.

Bayan haka:

Wannan takaitaccan sako ne ne akan LADUBBAN TAFIYA DA HUKUNCE HUKUNCENTA, mun yi kokarin kawo bayanin mafi yawan abinda matafiyi yake da bukata zuwa gareshi.

Allah kadai nake roko da Ya sanya wannan aikin domin Shi ne kadai, kuma Ya anfani da al'ummar musulmi baki daya.

Kwamitin ilimi na Cibiyar hidimar abinda Musulunci ya kunsu a cikin harsuna daban daban.

Na farko: Ladubban tafiya

Yana kamata ga duk wanda zai yi tafiya zuwa aikin Hajji ko waninsa na ibada da ya yi la'akari da wadannan abubuwan da ke tafe:

1- Ya baiwa Allah - tsarki ya tabbatar maSa - zaɓi a lokacin tafiya, da abin hawa, da abokin tafiya, da hanyar da za'a bi, idan hanyoyin suna da yawa. Sai kuma ya shawarci masana da mutanan kirki akan hakan. Amma a Hajji da Umarah to su alheri ne babu wata shakka akan hakan.

Siffar yadda ake bawa Allah zabi (Istikharah): Ita ce: ya yi sallah raka'a biyu sannan ya yi addu'ar da aka ruwaito daga Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata agare shi -.

Yana wajaba ga mahajjaci da mai Umrah ya nufaci Allah - Maɗaukakin sarki - a hajjinsa da kuma Umrarsa, ya nemi kusanci zuwa gare Shi, ya yakiyayi nufatar rabon duniya da alfahari ko tara lakabubbuka ko riya ko jiyarwa; domin hakan yana zama sababi na lalata aikin da kuma rashin karbarsa, Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce:

﴿قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُمُ إِلَهٌ وَحْدٌ فَمَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا﴾

(Ka ce: "Ni, mutum ne kawai kamarku, anã yin wahayi zuwa gare ni cewa: Lalle ne, Abin bautawarku, Abin bautawa Guda ne, sabõda haka wanda ya kasance yanã fãtan haɗuwa da Ubangijinsa, to, sai ya yi aiki na kwari. Kuma kada ya haɗa kõwa ga bauta wa Ubangijinsa) [al-Kahf: 110]. Ya kuma ya zo a Hadisi Kudusi: «Ni ne Mafi wadatuwa da shirkar masu shirka, duk wanda ya yi wani aiki kuma ya haɗa Ni da wani a cikinsa zan bar shi da shikarsa».¹

Ya wajaba ga maniyyaci (da Hajji) ko Umrah ya nemi sanin hukunce-hukuncen Hajji da Umrah, da kuma sanin hukunce-hukuncen tafiya kafin ya fara tafiyar; dan kada ya bar wani wajibi ko ya faɗa cikin

¹ Muslim ne ya ruwaito, a lamaba ta (2985).

haram, Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata agare shi - ya ce: «**Duk wanda Allah Yake nufinsa da alheri zai fahimtar da shi Addini**». ¹

4.Ya wajaba ga maniyyaci da Hajji ko Umarah ya zabi dukiya ta halal domin gudanar da Hajjin sa da Umrarsa; domin cewa Allah Mai tsarki ne ba Ya karɓa sai mai tsarki; kuma domin ita dukiya ta haram sababi ce ta rashin amsa addu'a.

5.Tuba daga barin dukkan zunubai da laifuffuka, idan akwai kayan mutane da ya zalince su a wurinsa sai ya mayarwa kowa, daidai ne sun kasance haja ce ko kudfi ko wanin haka.

6. An so ga ga matafiyi ya rubuta wasiyyarsa, da abinda yake bin mutane, da kuma abinda mutane suke bin sa; Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata agare shi - ya ce: «**Bai da ce ga mutum musulmi ba yana da wani abin da zai yi wasiyya da shi, ya zauna kwana biyu face sai wasiyyarsa ta kasance a rubuce tare da shi**»² Sai ya kafa shaida akanta, ya biya basussukan da ake binsa, ya kuma mayar da kayan ajiya ga masu ita, ko kuma ya nemi izinin su wurin ci gaba da zamanta (a wurinsa).

An so ga matafiyi ya yi iya kokari wurin zaɓin abokin tafiya nagari, kuma ya yi kokari (abokin) ya kasance

¹ Bukhari ne ya rawaito shi, a lamba ta (2738), da Muslim, a lamba ta (1627).

² Abu Dawud ne ya rawaito shi, a lamba (4833).

cikin daliban ilimin shari'a; domin hakan yana cikin sabubban datar da shi da kuma rashin afkawarsa cikin kuskure a tafiyar tasa da Hajjin sa da kuma Umrarsa; saboda faɗin Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata agare shi -: «Mutum yana kan Addinin abokinsa, saboda haka ɗayanku ya duba wanda zai yi abokantaka (da shi)»¹; da kuma faɗinsa - Annabi tsira da amincin Allah su tabbata su tabbata agare shi -: «Kada ka yi abota da kowa sai mumini, kuma kada wani ya ci abincinka sai mai tsoron Allah»².

8. An so ga matafiyi ya yi bankwana da iyalansa, da 'yan uwansa, da makwabtansa da abokansa, Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata agare shi - ya ce: «Wanda ya yi nufin tafiya to ya ce wa wanda ya bari (a gida): Ina bada kulawarku ga Allah, wanda ajiyoyin da aka ba Shi ba sa wulakanta»³. Kuma Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata agare shi - ya kasance yana bankwana da sahabbansa idan ɗayansu ya yi nufin yin wata tafiya sai ya ce: «Ina ba Allah kulawar Addininka, da amanarka, da karshen ayyukanka»⁴. Kuma Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata agare shi - yana cewa ga duk wanda ya nemi ya yi mishi wasiyya daga

¹ 4] Abu Dawud ne ya ruwaito shi, a lamba (4832), da Tirmizi a lamaba ta (2395).

² Dabarani ne ya ruwaito shi, a Lamba ta (823).

³ Ahmad ne ya ruwaito a Musnad, a lamba (4524).

⁴ Tirmizi ne ya ruwaito, a lamba (3444).

cikin matafiya: «Allah Ya yi maka guzurin jin tsoranSa, Ya gafarta maka zunubinka, kuma Ya saukaka maka alheri a duk inda kake»¹ Wani mutum ya zo wurin Manzon Allah - tsira da amincin Allah su tabbata agare shi - yana son zai yi tafiya, sai ya ce: Ya Manzon Allah! ka yi min wasiyya, sai ya ce: «Ina maka wasiyya da jin tsoron Allah, da yin kabbara a kan kowane tudu", lokacin da ya tafi, sai ya ce: "Ya Allah Ka nade masa kasa, kuma Ka sawwake masa tafiya»².

9. Kada kuma ya tafi da kararrawa da garayu da kare a halin tafiya tare da shi; saboda hadisin Abu Hurairah - Allah Ya yarda da shi - cewa Manzon Allah - tsira da amincin Allah su tabbata agare shi - ya ce: «Mala'iku ba sa tafiya da ayarin da a cikinsa akwai kare ko kararrawa»³.

10. Idan ya yi nufin yin tafiya da ɗaya daga cikin iyalan sa, idan yana da sama da mace ɗaya to sai ya yi kuri'a a tsakanin su, to duk wacce lambarka ta fito sai ya tafi da ita, saboda hadisin Nana Aisha - Allah Ya yarda da ita - ta ce: «Manzon Allah - tsira da amincin Allah su tabbata agare shi - ya kasance idan yana son

¹ Ahmad ne ya ruwaito a Musnad, a lamba (9724).

² Muslim ne ya ruwaito, a lamaba ta (2113).

³ Bukhari ne ya rawaito shi, a lamba ta (2593), da Muslim, a lamba ta (2770).

zai yi tafiya sai ya yi kuri'a a tsakanin matansa, duk wacce kuri'arta ta fito sai ya tafi tare da ita»¹.

11. An so ga matafiyi ya tafi ranar alhamis a farkon yini, idan hakan ya sawwaka gare shi, saboda aikinsa - tsira da amincin Allah su tabbata agare shi - Ka'abu dan Malik - Allah Ya yarda da shi - ya ce: «Kadan ne Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata agare shi - ya kasance yake fita tafiya ba ranar Alhamis ba»².

12. An kuma so ga matafiyi ya yi Addu'ar fita daga gida a lokacin tafiyarsa da wanin hakan, sai ya ce a lokacin fitarsa: «Bismillah, na dogara ga Allah, babu dabara kuma babu karfi sai ga Allah, ya Allah ina neman tsarinKa akan kada in bata ko a batar da ni, ko in zame ko a zamar da ni, ko in yi zalinci ko a zalinceni, ko in yi wauta ko a yi min wauta»³.

13. An so ga mai tafiya da ya yi Addu'ar tafiya, idan ya hau abin hawansa, motarsa ko jirgi ko wanin haka na ababan hawa, sai ya ce: «Allahu Akbar, Allahu Akbar, Allahu Akbar {Subahanallazi sakhkhara lana haza wama kunna lahu mukrinina wa'inna ila rabbina lamunkalibuna} [al-Zukhruf: 14], Allahumma inna nas'aluka fi safarina hazal birra wattakwa, wa minal amali ma tardha, Allahumma hawwin alaina safarana

¹ Bukhari ne ya ruwaito shi, a lamba ta (2949).

² [13 Abu Dawud ne ya rawaito shi, a lamba (5094).

³ Wa'atha'is Safar: Ita ce wahalhalun tafiya, a duba al'ifsah an ma'anis Sihah (4/284).

haza, wadwi anna bu'udahu, Allahumma antas Sahibu
fis safar, wal khalifa fil ahl, Allahumma inni a'uzu biKa
min wa'asayis safar waka'abatil manzar wa su'il
munkalab fil mali wal ahl.

Ma'ana: (Allah ne Mafi girma, Allah ne Mafi girma
(Tsarki ya tabbata ga wanda Ya hore mana wannan
alhali bamu da wani iko gare shi, kuma lallai mu masu
komawa ne ga Ubangijinmu) [al-Zukhruf: 14], ya Allah
lallai mu muna rokonKa aikin alheri da tsoron Allah a
cikin wannan tafiya ta mu, da kuma aikin da Ka yarda
da shi, ya Allah Ka saukaka mana wannan tafiyar ta
mu, kuma Ka ninke mana nisanta, ya Allah Kaine kake
tare da mu a cikin tafiya, kuma kai ne mai mayewa a
cikin iyalai, ya Allah ni ina neman tsarinKa daga
wahalhalun tafiya, da mummunan abin gani, da
mummunan juyowa a cikin dukiya da kuma iyalai.¹²³⁴

An so ga matafiyi da kada ya yi tafiya shi kadai ba
tare da abokan tafiya ba; saboda faɗin Manzoni Allah -
tsira da amincin Allah su tabbata agare shi -: «Da
mutane sun san abinda yake cikin kadaitaka irin

¹ Bukhari ne ya ruwaito shi, a lamba ta (2998).

² Ahmad ne ya ruwaito a Musnad, a lamba (6374).

³ Al-munklib: Shi ne komawa. al'ifsah an ma'anis siha (4/284).

⁴ Mummunan yanayi da bakin ciki. al'ifsah an ma'anis siha, (4/284).

abinda na sani, da matafiyi bai yi tafiya da daddare shi kadai ba»¹.

15. Matafiya su shugabantar da ɗaya daga cikinsu; don ya zama mai haɗa kansu, kuma mafi tattara abinda suka yi ittifaki akai, kuma mafi tabbas wurin samun abinda suke so, (Annabi) tsira da amincin Allah su tabbata agare shi ya ce: «Idan mutum uku suka fita tafiya to su naɗa ɗayansu ya zama shugaba»².

16. (Matafiyi) ya yi iya kokarinsa na abinda Allah Ya ɗora masa na biyayya da kuma nisantar abubuwan da aka haramta, kuma ya ɗabi'antu da ɗabi'u na kwari, sai ya taimakawa wanda yake bukar taimako, ya taimaki wanda yake bukar taimako da agaji, ya kuma bada ilimi ga mai nemansa da mai bukatuwa zuwa gare shi, ya zama mai kyauta da dukiyarsa, ya yi anfani da ita wurin biyan bukar kansa da 'yan uwansa da kuma bukatunsu.

17. Kuma yana kamata ya yi guzuri da yawa na abinci da bukatun tafiya, domin takan yi wu wasu bukatu su ta so, al'amura kuma su canza.

18. A dukkan hakan ya kamata ya zama mai sakin fuska, mai ɗaɗin mu'amala, mai kwaɗayin sanya farin ciki ga abokan tafiyarsa, domin ya zama mai sauƙin hali, wanda za'a saba da shi.

¹ Abu Dawud ne ya rawaito shi, a lamba (2608).

² .Ahmad ne ya rawaito a Musnad, a lamba (17736).

19. Ya kamata ya yi hakuri akan abinda zai faru na wawancin abokan tafiyarsa da yadda za su sabawa ra'ayin sa, ya tafiyar da su da abu mafi kyau, domin ya kasance abin mutuntawa a cikinsu abin girmamawa a zukatansu.

20. An so idan matafiya suka isa zango sashinsu ya haɗu da sashi, domin sahabban Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - sun kasance idan suka isa zango sai su rarrabu a gindin bishiyoyi da kwari, sai Manzon Allah - tsira da amincin Allah su tabbata agare shi - ya ce: «**Lallai cewa rarrabuwarku a cikin wadannan wurare da kwari wannan daga Shaidan ne**»¹. sai suka kasance sashinsu yana haɗuwa da sashi, ta yadda da za'a shinfida mayafi da ya yalwace su.

An so idan ya isa masauki yana a halin tafiya ko wanin haka na masaukai ya yi addu'a da abinda ya tabbata daga Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata agare shi -: «**Ina neman tsari da kalmomin Allah cikakku daga sharrin abinda Ya halitta**».² To shi idan ya faɗi hakan babu abinda zai cutar da shi har sai ya bar wannan masaukin.

22. Kuma an so gare shi ya yawaita Kabbara idan zai hau tudu, idan zai gangara kwari kuma sai ya yi Tasbihi, Jabir - Allah Ya yarda da shi - ya ce: "Mun

¹ Muslim ne ya ruwaito shi, a lamaba ta (2708).

² Bukhari ne ya ruwaito shi, a lamba ta (2994).

kasance idan zamu hau (tudu) sai mu yi kabbara, idan kuma mun gangara sai mu yi Tasbihi"¹, Kada su daga muryarsu da yin Kabbara, Manzon Allah - tsira da amincin Allah su tabbata agare shi -ya ce: «Ya ku mutane! Ku saukakawa kanku, domin ku ba kwa kiran kurma ko wanda ba ya nan, lalle Shi Yana tare da ku, lalle Shi Mai ji ne kuma Makusanci ne»².

23. Kuma an so a lokacin tafiyar yayi tafiya da daddare musamman farkon dare, saboda faɗinsa - tsira da amincin Allah su tabbata agare shi -: «Na umarce ku da yin tafiya cikin duhun dare, Saboda kasa ana nadeta da daddare»³.

24. An so gare shi ya yawaita addu'a a halin tafiya, saboda faɗinsa - tsira da amincin Allah su tabbata agare shi -: «Addu'o'i uku ababan amsawa ne babu kokwanto a cikin su: Addu'ar wanda aka zalinta, da addu'ar matafiyi, da addu'ar uba akan ɗan sa»⁴.

NA BIYU: TSARKI A HALIN TAFIYA

Yana wajaba matafiyi ya kula da tsarkinsa, ya yi alwala saboda karamin hadasi, ya kuma yi wanka na janaba.

¹ Bukhari ne ya ruwaito shi, a lamba ta (2993).

² Abu Dawud ne ya rawaito shi, a lamba (2571).

³ Ahmad ne ya ruwaito a Musnad, a lamba (10771).

⁴ Ahmad ne ya ruwaito a Musnad, a lamba (10068).

Idan bai sami ruwa ba, ko kuma yana da ruwan kadan yana bukatarsa domin abincinsa da abin shansa, to sai ya yi taimama.

Siffar taimama: Ya bigi kasa da hannayansa, sai ya shafi fuskarsa da tafukansa biyu da su.

Tsarki na taimama tsarki ne na ɗan lokaci, saboda haka a duk lokacin da ya sami ruwa to taimamar ta baci, ya wajaba ya yi anfani da shi. Idan ya yi taimama saboda janaba sannan ya sami ruwa, to ya wajaba ya yi wankan janabar, idan ya yi taimama saboda bayan gida sannan ya sami ruwa, to ya wajaba ya yi alwala a maimakon taimamar, ya zo a cikin hadisi: «Bigire mai tsarki shi ne abin alwalar musulmi, ko da bai sami ruwa ba (tsawon) shekara goma. Idan kuma ya sami ruwa to ya ji tsoron Allah ya shafi fatarsa da shi»¹.

Shafa Akan huffi biyu, ya tabbata a Alkur'ani da sunnah da ijma'in Ahlus sunnah.

An shardanta wasu sharuɗɗa dan yin shafa a kan huffi biyu da abinda yake da ma'anarsu:

1. Huffun ko Jaurab ɗin su kasance na halal masu tsarki.

2. Ya sanya su bayan ya gama alwala.

3. Huffin su kasance sun rufe wurin (wankewar) farilla.

¹ Bukhari ne ya rawaito shi, a lamba ta (1804), da Muslim, a lamba ta (1927).

4. Shafar ta kasance a karamin hadasi, ba ya halatta a yi shafa a janaba ko a abinda yake wajabta wanka.

5. Shafar ta kasance a lokacin da shari'a ta iyakance, shi ne yini da dare ga mazauni, kwanaki uku da dararan su ga matafiyi. Wadannan lokutan a mafi ingancin magana suna farawa ne daga farkon shafar da ya yi bayan hadasi, kuma yana karewa a awa ashirin da huɗu dangane da mazaunin gida, da kuma awa saba'in da biyu dangane da matafiyi.

Shafar tana baci da ɗayan abubuwa uku:

1. Idan ya yi hadasin da yake wajabta wanka, kamar janaba, to shafar ta baci dole sai ya yi wanka.

2. Idan ya cire su bayan ya yi shafa akan su.

3. Idan lokacin da shari'a ta kayyade ya bare to shafar ta baci.

NA UKU: HUKUNCE-HUKUNCEN KASARU A HALIN TAFIYA:

Yin kasaru a halin tafiya shi ne ya fi akan cikawa, saidai ko da matafiyi ya cika sallah mai raka'a huɗu, ya cika ta huɗu to sallarsa ta yi, saidai ya sabawa abinda ya fi.

Matafiyi yana yin kasaru ne idan ya fice daga dukkan gidajan garinsa ko birninsa, wannan kuwa shi ne mazahabar jumhurun ɗin malamai.

Idan ya yi tafiya bayan shigar lokacin sallah, to ya samu ya yi mata kasaru; domin ya yi tafiyar ne kafin fitar lokacin ta.

Amma hada Azahar da La'asar, haka kuma Magariba da Issha to wannan sunna ne ga matafiyi idan akwai bukatar hakan, idan tafiyar ta tsananta da shi kuma ya ci gaba da ita, to sai ya yi abinda ya fi masa sauki na hadawar Takdeem ko kuma Ta'akeer.

Amma idan matafiyi bai kasance yana da bukatar hadawa ba to ba zai hada ba, misali a ce ya sauka ne a wurin da ba ya da bukatar ya bar wurin sai bayan shigar lokacin sallah ta biyu, to abinda ya fi kada ya hada; domin ba shi da bukatar hakan, saboda haka ne Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata agare shi - lokacin da ya zauna a Mina a Hajjin bankwana bai hada ba, saboda rashin bukatuwar hakan.

Amma sallar nafila, to matafiyi zai yi sallar nafila wacce mazaunin gida yake yi, zai yi sallar walaha, da tsayuwar dare da wuturi da wanin su na nafilili banda na kafin Azahar da na bayanta da bayan Magariba da Issha, abinda yake sunnah shi ne kada ya yi su.

Nafila ta inganta akan abin hawa a halin tafiya: Jirgin sama ne, ko mota, ko jirgin ruwa, ko wasunsu na abubuwan jigila, amma ita farilla to dole sai an sauka za'a yi ta saidai idan hakan ya faskara.

Sallar matafiyi a bayan mazaunin gida ingantacciya ce, kuma matafiyi zai cika ne kamar limaminsa, shin ya

riski dukkanin raka’oin ne ko wasu ya riska, ko da a ce ya riski liman dīn ne a lokacin yana Tahiya kafin ya yi sallama to shi zai cika ne, wannan kuma shi ne daidai a maganganu biyu na malamai.

NA HU’DU: LADUBBAN DAWOWA DAGA HAJJI DA UMARAH KO KUMA TAFIYA

Ya kamata ya gaggauta dawowa, kada ya tsawaita zama a tafiya ba tare da wata bukata ba; saboda faɗin Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata agare shi -: «Tafiya wata yanki ce ta azaba, tana hanawa ɗayanku abin cin sa da abin shan sa da baccinsa, idan ɗayanku ya biya bukatarsa to ya gaggauta komawa ga iyalansa»¹.

To idan ya yi nufin komawa garinsa, to sai ya karanta addu’ar tafiya lokacin hawa abin hawansa, sai kuma ya kara wannan Addu’ar: «Muna masu dawowa masu tuba masu bauta ga

Ubangijimmu, masu godiya»².

An so ga matafiyi a lokacin dawowarsa daga tafiyarsa ya faɗi abinda ya tabbata daga Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata agare shi -, domin shi ya kasance idan ya dawo daga yaki ko Hajji ko Umarah,

¹ Bukhari ne ya rawaito shi, a lamba ta (1797), da Muslim, a lamba ta (1342).

² Bukhari ne ya ruwaito shi, a lamba ta (4116).

yana yin kabarbari ulu a dukkan tudu sannan ya ce: «La'ilaha illallahu, wahdahu lasharika lahu, lahul mulk, walahul hamd, wahuwa ala kulli shai'in kadir, ayibuna, ta'ibuna, abiduna, sajiduna, lirabbina hamiduna, sadakal lahu wa'adahu, wa nasara abdahu, wa hazamal ahzaba wahdahu.

(Babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, shi kadai yake ba Shi da abokin tarayya, mulki naSa ne godiya taSa ce, kuma Shi mai iko ne akan dukkan komai. Muna masu dawowa, masu tuba, masu bauta, masu sujjada, masu godiya ga Ubangijinmu, Allah Ya cika alkawarin Sa, Ya kuma taimaki bawanSa, kuma Ya rusa kungiyoyin kawance Shi kadai[)]»29].¹

An so a gare shi idan ya hango garinsu ya ce: «Muna masu dawowa masu tuba masu bauta ga Ubangijinmu masu godiya»², Sai ya dinga maimaita hakan, har sai ya shiga garin nasu; saboda aikin Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata agare shi -.

Kada ya dira ga iyalan shi cikin dare, idan tafiyar ta yi tsawo ba tare da wata bukata ba, sai dai idan ya sanar da su hakan, kuma ya sanar da su zuwansa da daddare; domin hanin da Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata agare shi - daga hakan, Jabir dan Abdullahi - Allah Ya yarda da su - ya ce: «Annabi - tsira

¹ Bukhari ne ya rawaito shi, a lamba ta (1797), da Muslim, a lamba ta (1342).

² Muslim ne ya ruwaito, a lamaba ta (715).

da amincin Allah su tabbata agare shi - ya hana mutum ya dirarwa iyalansa cikin dare»¹. Yana daga cikin hikimar hakan shine abinda wata ruwayar ta fassara: «Har wacce ba ta da kitso ta yi kitso², kuma wacce mijinta bayanar ta kimtsa»³, A wata riwayar kuma: «Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata agare shi - ya hana mutum ya isa ga iyalansa da daddare, don kada ya yi zatan faruwar ha'inci daga gurinsu, ko kuma ya kware musu zani»⁴.

An so ga wanda ya dawo daga tafiya ya fara shiga masallacin da ke makwabtaka da shi ya yi sallah raka'a biyu, saboda haka Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - ya yi.

An so ga mai tafiya idan ya dawo daga tafiya ya yi oyoyo da yara kanana na gidan shi da makwabtansa, ya kyautata musu (tsaraba) idan suka tare shi, an karbo daga Dan Abbas - Allah Ya yarda da su - ya ce: A lokacin da Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata agare shi - ya dawo daga Makkah sai wasu kananan yara na Bani AbdulMuddalib suka tare shi, sai ya dauki

¹ (Sha'asah): Wacce ta dade bata tsefe kai ba, kuma bata taje shi ba.

(Istihdad): Shi ne amfani da karfe.

(Almugayyabah): Wacce mijinta ba ya nan.

al-Tahrir fi sharhi Sahihi Muslim, al-Asfihani (shafi na: 292).

² Nasa'i ne ya ruwaito shi a lamba ta (9099).

³ Muslim ne ya ruwaito shi, a lamaba ta (715).

⁴ Muslim ne ya ruwaito, a lamaba ta (2428).

ɗaya ya sa a gabansa ɗayan kuma a bayansa. Abdullahi ɗan Ja'afar - Allah ya yarda da shi - ya ce: "Manzon Allah - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - ya kasance idan ya dawo daga tafiya sai mu tare shi, sai ya tare mu ni da Hasan ko Husaini, yace: Sai ya ɗora ɗayammu a gabansa ɗayan kuma a bayansa har muka shiga Madina"¹.

An so tsaraba, saboda tana faranta zukata, da kawar da gaba, kuma an so a karbeta, da kuma bada tukwici akanta, an karhanta kin karbarta ba tare da wani abu na shari'a da ya hana ba, saboda haka ne Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - ya ce: «Ku ba juna kyauta, za ku so juna»². Kyauta tana daga cikin sabubban sanya kauna tsakanin musulmai.

Idan matafiyi ya dawo garinsu an so rungumar juna, saboda abinda ya tabbata daga sahabban Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata agare shi -, kamar yadda Anas ɗan Malik - Allah Ya yarda da shi - ya faɗa: "Sun kasance idan suka haɗu sai su yi musafaha (mika wa juna hannu), idan kuma suka dawo daga tafiya sai su rungumi juna"³.

Allah Ya yi daɗin tsira ga Annabinmu Muhammad.

¹ Baihaki ne ya ruwaito shi a Sunanul Kubrah, a Lamba (11946).

² Dabarani ne ya ruwaito shi a cikin al-Awsaf a Lamba (97).

³ Bukhari ne ya rawaito shi, a lamba ta (3116), da Muslim, a lamba ta (100).

Teburin bayani

LADUBBAN TAFIYA DA HUKUNCE-HUKUNCENTA	2
Na farko: Ladubban tafiya	2
NA BIYU: TSARKI A HALIN TAFIYA	11
NA UKU: HUKUNCE-HUKUNCEN KASARU A HALIN TAFIYA:	13
NA HUƊU: LADUBBAN DAWOWA DAGA HAJJI DA UMARAH KO KUMA TAFIYA	15